

JAARGANG 27 NUMMER 41

BULLETIN WIJNANDSRADE

**UITGAVE HEEMKUNDEVERENIGING
VRIENDEN VAN WIJNANDSRADE**

'Bulletin Wijnandsrade' is het informatieblad van de heemkundevereniging 'Vrienden van Wijnandsrade', dat twee keer per jaar verschijnt en telkens weer boordevol staat met een gevarieerd aanbod aan lokaal en regionaal getinte bijdragen over vroeger en nu. Mocht ook u een artikel willen schrijven (dan wel behoefte hebben om te reageren); dat kan en daarvoor hoeft u niet in de redactie van dit tijdschrift te zitten. Ook interesse en inspiratie? U kunt uw bijdrage of reactie inleveren bij een van de redactie-adressen (of mailen naar w.oehlen@planet.nl).

Mocht u in het bezit zijn van oude foto's, kaarten, prenten, artikelen, enz., die betrekking hebben op Wijnandsrade en die u op een verantwoorde manier in beheer wilt geven of die u bereid bent te laten kopiëren of fotograferen; neem dan contact op met een van onze bestuursleden. Hetzelfde geldt voor historische attributen of (mogelijke) archeologische vondsten uit de bodem in en rondom Wijnandsrade. De namen en telefoonnummers van onze bestuursleden staan achter in dit bulletin.

Aan deze editie is een acceptgirokaart toegevoegd voor de betaling van de jaarlijkse contributie. Wij hopen dat u uw bijdrage weer zult storten, ter bestrijding van onze onkosten. De contributie is vrij, maar bedraagt minimaal € 7,50 per jaar. Wij gaan ervan uit dat de leden die ons bulletin per post ontvangen dit bedrag verhogen. Uiteraard zijn wij dankbaar, mocht uw bijdrage hoger uitvallen. Want vele (sterke) schouders maken het werk van uw heemkundevereniging wat lichter.

Bij de voorpagina

Een zomers tafereel bij het Panhuys (mei 2007).

BULLETIN WIJNANDSRADE

*Uitgave van de heemkundevereniging
Vrienden van Wijnandsrade*

Jaargang 27, nummer 41 (zomer 2008)

Redactie

- * Wiel Oehlen
- * Jack Jetten
- * Hans Toonen
- * Eppo Brongers

Fotografie

- * Jan Jansen (tenzij anders
aangegeven)

Grafische vormgeving

- * Cyril van de Weyer

Redactie-adres

- * Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade, w.oehlen@planet.nl
(tevens het secretariaat van de heemkundevereniging)

INHOUDSOPGAVE

* Van de voorzitter	pag. 4
* Jaarvergadering	pag. 6
* De van der Zee trofee	pag. 10
* Cerca e Trova, een galerietje om in te lijsten	pag. 16
* Uit de oude doos	pag. 20
* Quix van 'De Vel(de)', deel 2	pag. 22
* Communicantjes	pag. 35
* De historie van de doopjurk	pag. 36
* Pas verschenen	pag. 38
* Chronogrammen op kruisen en kapellen	pag. 42
* Heemkundige berichten	pag. 47
* Nieuw erelid	pag. 59
* Colofon	pag. 60

Van de voorzitter

In Wijnandsrade weerspiegelt zich de hele wereld

Terwijl u dit leest, beste leden van de Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade, is de Kasteelfair Wijnandsrade alweer achter de rug. Terwijl ik dit schrijf, moet deze nieuwe fair echter nog plaatsvinden. Ik kan niet in uw of mijn toekomstig hoofd kijken, ik weet niet wat we ervan zullen vinden.

‘Een lekkere-lange-zomer Lifestyle beurs in kasteel Wijnandsrade’, staat te lezen op de aanplakbiljetten van de kasteelfair... dat klinkt naar moderne belevingsindustrie. Fairs, festivals, zelfs een heuse herberg, waar ooit de Bongards als eeuwenoude adel heersten? Waar Jezüieten en Conventuelen hun stempel drukten op onze Limburgse cultuur? Waar de L’Ortyes, Portzen, Opfergelts en onlangs nog de Kerckhoffs hun agrarische ondernemingen dreven, die voor zoveel mensen uit Wijnandsrade en Swier extra inkomsten brachten? Wat zouden de oude eigenaren en pachters zeggen als ze zagen hoe hun kasteel langzaam onderdeel wordt van de belevingsindustrie?

We kunnen het niet weten, want we kunnen net zo min in het hoofd van mensen uit het verleden kijken als in dat van mensen in de toekomst.

Wat we wel kunnen constateren, is dat het kasteel vol is met werkende, wonende, volop levende mensen. Is dat nieuw? Nee, het is altijd zo geweest. Het kasteel is altijd bewoond geweest door mensen met internationale bezigheden. Het kasteel is gebouwd met een dubbele functie: wonen en werken. En die heeft het nog steeds. Het is geen kasteel dat tot stilstand is gekomen als museum of decor, neen! Er wordt gewoond, gewerkt, geleefd! ‘In Wijnandsrade weerspiegelt zich de hele wereld’, zo luidt immers het motto van de Vrienden.

Niet alleen in het kasteel maar ook in uw Heemkundevereniging wordt er volop gewerkt en geleefd. We hadden op 12 april 2008 de

Nuther toneelgroep Kunst na Arbeid die met hun komedie 'Rust, Vrede & Flinterman' ons jubileumjaar met veel succes afsloten. We hebben intussen ook het kruis Aan 't Lindje gerepareerd. 4 Mei was helemaal een drukke dag voor de Vrienden: 's ochtends de 135ste Bedevaart naar de basiliek in Sittard en 's avonds de Dodenherdenking bij de Sint Stephanuskerk met medewerking van de school. Hartelijk dank aan allen die zich met hun werk hebben ingezet om onze tradities levend te houden.

De uitreiking van de prijzen voor de jaarlijkse Opstelwedstrijd van de lagere school verliep deze keer anders dan we gewend waren. De leerlingen mochten kiezen of ze in plaats van een opstel een tekening maakten. Bovendien kon de zieke burgemeester Binderhagel niet naar Wijnandsrade komen. Zo gebeurde het dat we met de hele klas van juffrouw Simone op ziekenbezoek naar Tilburg gingen. Maar dat leest u verder in dit bulletin... en nog veel meer!

Veel leesplezier,

Wilfried Dabekaussen

Jaarvergadering

Op maandag 18 februari vond de jaarlijkse algemene ledenvergadering van onze heemkundevereniging plaats. Wij mochten die avond meer dan zestig gasten in het gemeenschapshuis ontvangen en na afloop van de vergadering – tijdens een presentatie over vakwerkhuisen – bijna honderd aanwezigen.

De bijeenkomst werd geopend met een minuut stilte ter nagedachtenis aan onze leden de heren Akkermans, Baggen en Crombach, ons erelid Zef Marell en pastor Leo Hausmans, die allen in de loop van 2007 zijn overleden.

Tijdens de vergadering traden Henk van Malkenhorst, Math Marell en Zef Meessen na meer dan vijftientig jaar terug als lid van het dagelijks bestuur. Wij zijn Henk, Math en Zef bijzonder dankbaar voor hun jarenlange actieve inzet en het verheugt ons dat zij alle drie te kennen hebben gegeven voor onze heemkundevereniging beschikbaar te blijven als lid van het algemeen bestuur. Als kleine blijk van waardering overhandigde de voorzitter hen een speciaal voor deze gelegenheid samengestelde foto-album.

Het voormalige dagelijks bestuur (v.l.n.r.: Jack Jetten, Henk van Malkenhorst, Wilfried Dabekaussen, Wiel Oehlen, Zef Meessen, Math Marell)

Als nieuwe bestuursleden mochten wij die avond Marianne den Boer-
Bloebaum, Rein Krikke en Esther Steins begroeten.

Het nieuwe dagelijks bestuur (v.l.n.r.: vice-voorzitter Jack Jetten, voorzitter Wilfried Dabekaussen, secretaris Wiel Oehlen, ledenadministrateur Ria Marell, penningmeester Rein Krikke)

De exploitatierekening over het kalenderjaar 2007 werd na een positief advies van de kascontrolecommissie – bestaande uit Rein Krikke en Pierre Snijders – akkoord bevonden, waarna de penningmeester, de ledenadministrateur en de overige leden van het dagelijks bestuur door de vergadering werden gedéchargeerd. De kascontrolecommissie voor het kalenderjaar 2008 bestaat uit de leden Paul van der Veen en Rineke Marell.

Ondanks het dure jubileumjaar is onze vereniging op het ogenblik goed bij kas; met name dankzij de uitstekend verlopen verkoop van het boek ‘Wijnandsrade BinnensteBuiten’.

Onlangs zijn wij door de Rabobank Centraal Zuid-Limburg kosteloos in het bezit gesteld van het computerprogramma PC-leden, met behulp waarvan de financiële administratie verder kan worden geprofessionaliseerd.

Te doen gebruikelijk gaf het dagelijks bestuur een overzicht van de belangrijkste verenigingsactiviteiten van het afgelopen jaar en deed het de plannen voor 2008 uit de doeken.

In aansluiting daarop:

- Maakten Jack Jetten en Jos Linssen melding van het feit dat zij al een tijdje bezig zijn met de voorbereiding van een publicatie over de hoeve Nythuizen;
- gaf John Bruls uitleg over de culturele agenda waaraan de St. Stefanusschool (in samenwerking met de andere basisscholen van de gemeente Nuth en onze heemkundevereniging) werkt en kondigde hij aan dat er plannen bestaan voor de schooljeugd een populaire versie te maken van de hoofdstukken uit ons jubileumboek, die ingaan op het plaatselijke onderwijs;
- bracht Jo Luyten onder de aandacht dat het zesendertigste Cultuur- en Folklorefestival van Wijnandsrade op 23 en 24 augustus plaatsvindt;
- en kondigde Math Marell aan dat het voornemen bestaat het veertig jarig jubileum van het Gemeenschapshuis in de loop van de maand december groots te gaan vieren.

Na afloop van de vergadering verzorgde Coen Eggen een presentatie over vakwerkhuisen. In zijn presentatie over deze ongekunstelde en voor Zuid-Limburg zo typische bouwstijl ging hij onder andere gedetailleerd in op de ontwikkeling van de vakwerkbouw in onze provincie en op tal van bouwtechnische aspecten.

Wiel Oehlen

De Isidoruskapel van Swier

Tijdens de jaarvergadering ontstond enige onduidelijkheid over de eigendomsrechten van de Isidoruskapel van Swier.

Naar aanleiding daarvan volgt hierna een vrije vertaling van de formele afspraken die terzake zijn gemaakt (en vastgelegd in een notariële akte, die op 1 augustus 2000 ten kantore van notariskantoor Eurlings in Voerendaal is opgemaakt):

- De buurtvereniging van Swier en de heemkundevereniging van Wijnandsrade zijn gemeenschappelijk (beide voor vijftig pro-

- cent) eigenaar van de Isidoruskapel van Swier.
- Mocht een van beide verenigingen onverhoopt ophouden te bestaan, dan wordt de andere vereniging volledig eigenaar van de kapel.
- Mochten beide verenigingen ter ziel gaan, dan gaan de eigendomsrechten over naar het kerkbestuur van de St. Stephanusparochie van Wijnandsrade.

De Isidoruskapel

De van der Zee trofee

Pastoor Jan van der Zee OMI nam in 1995 het initiatief tot een jaarlijkse opstelwedstrijd voor de leerlingen van groep 8 van de St. Stefanusbasischool van zijn parochie. Sindsdien hebben vele kinderen deelgenomen aan deze wedstrijd en elk jaar werd de uitreiking van de 'Van der Zee-trofee' door de burgemeester van Nuth gedaan.

In de voorgaande jaren waren het de burgemeesters Cox en Binderhagel die het klaslokaal met de beker binnenkwamen en ook dit jaar was laatstgenoemde uitgenodigd. Waarnemend burgemeester H. Vos wees het bestuur van onze heemkundevereniging, dat de wedstrijd coördineert, erop dat burgemeester Binderhagel vanwege zijn ziekte niet naar Wijnandsrade kon komen. Dat leidde tot het initiatief dat 23 kinderen op woensdag 14 mei met auto's naar de woning van burgemeester Binderhagel in Tilburg zijn gereisd voor de prijsuitreiking, maar ook om de zieke met een bezoek te vereren.

Het was schitterend weer en aangezien Headly en Sonja Binderhagel een riante bungalow bewonen die midden op een groot bosperceel staat, vond de uitreiking in de open lucht plaats. De burgemeester en zijn vrouw ontvingen de kinderen, de leerkrachten, pastoor L'Ortye en de bestuursleden van de heemkundevereniging hartelijk.

Hij is flink afgeslankt, maar hij zag er stralend uit. Voordat hij burgemeester werd heeft hij vele jaren in het onderwijs gewerkt en de manier waarop hij met kinderen omgaat, laat dat duidelijk zien. De kinderen hingen aan zijn lippen en toen hij de jongens een grote boomhut in het bos liet zien, kon voor hun het bezoek niet meer stuk. De meisjes bleven liever bij het zwembad.

De opzet van de wedstrijd was dit jaar veranderd. De kinderen konden met drie thema's kiezen voor een opstel, een gedicht of een tekening. De meeste kinderen hadden gekozen voor een tekening.

De beste was gemaakt door Bas Dohmen, die de Mariakapel op de Vink bijzonder mooi had getekend en die daarvoor het hoogste aantal punten had gekregen van de jury die bestond uit de heren Jetten, van Oeffelt en Oehlen. Hij ontving de wisselbeker en een enveloppe

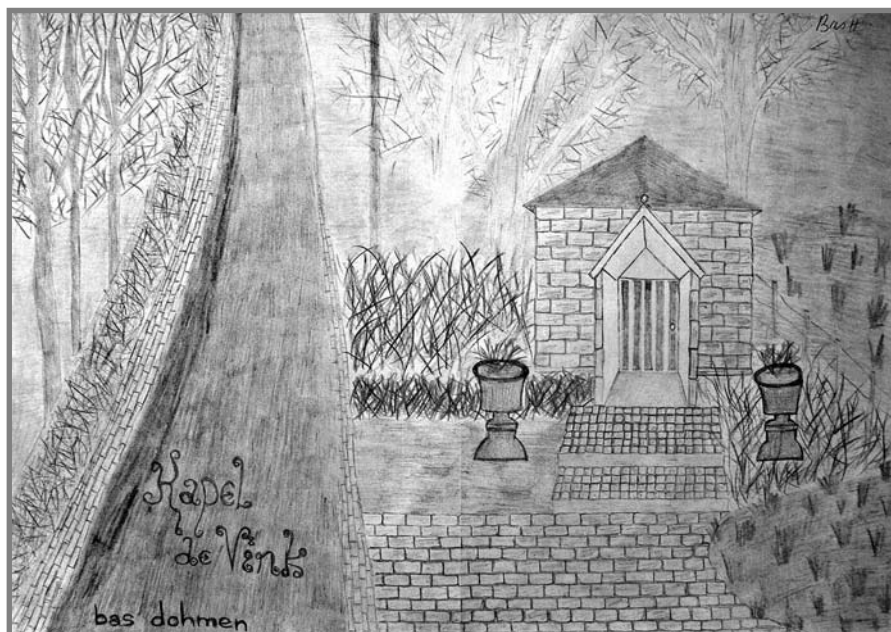
De eersteprjswinnaar Bas Dohmen (foto:Wiel Oehlen)

De tweedeprijswinnaar Johan Bonekamp (foto:Wiel Oehlen)

met inhoud. De tweede prijs ging naar Johan Bonekamp, die een spannend opstel had geschreven over een historische gebeurtenis op het kasteel. Hij mocht dat aan zijn klasgenoten voorlezen (en het is hierna in dit bullit opgenomen). Ook hij ontving een enveloppe.

Jack Jetten

De prijswinnende tekening

Eerlijkheid duurt het langst

Het was 1893. De frisse koude winterlucht ging door de haren van Pieter-Willem, die van zijn woonplaats genaamd Valkenburg verbannen is wegens bedreiging en stelen. Nu stond hij daar in de kou zonder een dak boven zijn hoofd. Het was ongeveer -4 en er stond een flinke wind.

In de buurt was een erg groot kasteel waar je eten en onderdak kon halen voor een kleine prijs, maar je moest wel betrouwbaar en eerlijk zijn. Dat was alleen niet zo bij Pieter-Willem. Hij bedroog en stal bij iedereen, dus hij kon niet daar naar binnen.

Dus hij dacht: Ik pak een kaartje met een naam en andere kleren. Hij pakte een kapotte sweater, een T-shirt, een lappenbroek, maar hij had geen andere naam. Misschien kom ik toch wel zo binnen en had hij eten en onderdak.

Het kwijl kwam hem de mond uit toen een bewaker naar hem toeliep. Hij had opeens een briljant idee. Hij liep ook naar de bewaker toe en zei dat die een wond op zijn borst had. De bewaker keek naar de kapotte sweater waar geen wond onder zat. Toen de bewaker naar de sweater keek, pakte Pieter-Willem een steen en mepte hem op het achterhoofd. Hij viel neer en bloed ging over zijn haren.

Pieter-Willem trok het pak van de bewaker aan en dacht: misschien kom ik zo binnen. En ja, hij kon naar binnen. Het was er druk en de kamertjes waren klein en bomvol.

Twee weken na aankomst ging hij de omgeving verkennen. Overal waren mooie bloemen en bomen. Pieter-Willem liep ongeveer vijftig minuten rond toen hij een raar geluid hoorde. Hij pakte de knuppel van de bewaker en liep er op af. Toen hij voor de plaats van het geluid stond, zag hij een gigantische waterval en achter die waterval lag een heel mooi dorpje Wijnandsrade genaamd. Het was een klein maar gezellig dorpje en iedereen was aardig en behulpzaam. Er waren akkers met koeien en maïs. De inwoners van Wijnandsrade waren wel een beetje te gelovig voor Pieter-Willem. Om de vierhonderd meter stond een wegekruis of wegkapel.

Alles zag er vredig en normaal uit, toen een groep bewakers met knuppels het dorp inkwam. 'Janssen' riepen ze. Pieter-Willem wist niet wat er gebeurde, dus bleef hij gewoon staan. De bewakers riepen nog eens 'Janssen'. Niks gebeurde. De bewakers kwamen naar Pieter-Willem gelopen en zeiden: 'Janssen, ben je doof of wat?' Pieter-Willem schrok en keek achter zich. Hij stond oog in oog met een andere bewaker, toen hij het bordje op zijn borst las waar Janssen op stond. Nu snapte Pieter-Willem het. Zij hadden het tegen hem.

Zij zeiden: 'kom wij gaan naar de gevangenen'. Na even nadenken besloot Pieter-Willem om met hen mee te gaan. De bewakers zeiden tegen Pieter-Willem: 'ga nu alleen naar de kooi met gevangenen en laat ze met het vee werken. Wij hebben eten nodig. En als ze niet werken, sla ze maar eens'.

Pieter-Willem dacht nadat de bewaker weg was 'moet ik nu echt weer slechte dingen gaan doen', maar aan de andere kant had hij ook goed eten en een eigen hut. Hij besloot om bij de bewakers te blijven en de mensen vrij te maken en toch te profiteren. Dat probeerde hij tenminste, want het was niet zo erg gemakkelijk, elke keer stond er een andere bewaker in de buurt.

Hij was nu vier dagen bij de bewakers en had eten, kleren, onderdak en zelfs een goeie vriend. In totaal had hij nu al drie gevangenen bevrijd. Op een dag toen hij er al elf bevrijd had, zag een bewaker hem toen hij iemand aan het bevrijden was. Hij riep zijn baas en zei wat hij gezien had. Pieter-Willem was nog bezig met een te bevrijden, toen de baas kwam. Pieter-Willem rende als de hazewind weg richting Swier, toen hij zeven bewakers achter zich aan had.

Maar Pieter-Willem had daar al over nagedacht. Hij had al de inwoners van Wijnandsrade ergens in de buurt van Swier laten verzamelen en daar rende Pieter-Willem nu naar toe. Toen Pieter-Willem bij de groep was, liepen ze zo regelrecht naar de bewakers. Het duurde even voordat elke bewaker was vastgebonden, behalve natuurlijk Pieter-Willem.

Toen lieten zij de bewakers het vuile werk doen, wat zij moesten doen. En al het normale leven ging weer verder. Pieter-Willem kreeg

een lintje voor Moed en het belangrijkste was natuurlijk, hij werd weer vertrouwd door alle mensen. Een jaar na de slag trouwde Pieter-Willem.

Het was nu 1911 en alles was weer hetzelfde. Niemand dacht meer aan de bewakers en Pieter-Willem had al kindjes, namelijk Stan van negen en Mick van zeven. Pieter-Willem was geen dief meer, maar een normaal mens. En hij had een gelukkig leven met zijn familie gekregen. Wijnandsrade was weer normaal en alles was vergeten, behalve Pieter-Willem natuurlijk.

Johan Bonekamp

Cerca e Trova

Een galerietje om in te lijsten

Waar eerst bijna veertig jaar lang heel Wijnandsrade zijn postzegels, verjaardagskaarten, een doos kleurpotloden, puntenslijper of andere snuisterijen kocht, pronken sinds kort voorbeeldige bewijzen van amateurkunst. Cerca e Trova ofwel Gezocht en Gevonden, zo heet de eerste galerie van ons dorp met smid maar zonder slager. Tijd voor een inkijk.

Een ritueel is gelukkig gebleven: je mag bij Huub en Paula Souren nog altijd achterom komen. Vroeger om nog gauw een pakketje af te geven. Nu om er een kijkje te nemen in Cerca e Trova, de eerste galerie van Wijnandsrade.

Niet dat dorpelingen de achterdeur platlopen. Daarvoor is er nog (te) veel schroom voor de uitgestalde waar. En dat vindt Paula best jammer. „Je ziet ze wel naar binnen staan kijken, maar niet aankloppen’. Ik vermoed dat de meesten denken dat je ook in een galerie verplicht bent om er iets te kopen. Natuurlijk willen de kunstenaars die bij ons exposeren, best wel wat verkopen. Maar dat is niet de opzet van onze

Paula Souren en Fabiano Peltre

galerie. Die is er allereerst om eens te komen kijken en te genieten.”

Drijfveer achter Cerca e Trova is dochter Ineke, getrouwd in 1991 met Fabiano, zoon van Renato Peltrera, een Venetiaanse zeeman die eind jaren zestig voorgoed voor anker is gegaan voor Sissie van Kessel, zijn grote liefde in Hoensbroek.

Ook vaders landroute wil Fabiano best uitleggen aan de eettafel van zijn schoonouders, intussen bij koffie en wafel wachtend op de spoedige komst van Paula. „Mijn vader kwam toen met de trein vanuit Venetië naar Rotterdam om er zich te laten monstren. Blijkbaar waren het toen moeilijke tijden voor zeelieden, want mijn vader – die toen midden dertig was - kon er niet van wal steken. Via het Italiaanse consulaat in Rotterdam kreeg hij het advies om door te reizen naar Limburg, want in die tijd zat daar het geld niet boven de grond, maar juist eronder.”

Een trein later komt de Venetiaan aan in de Oostelijke Mijnstreek om er aan de slag te gaan op de Oranje Nassau III en om er een gezin te stichten met Sissie van Kessel. Zijn hobby om lustige landschappen te schilderen moet opzij voor een leven ondergronds. Dat zijn zoontje Fabiano later ook gaat houden van de verbeeldende kracht van het penseel, valt dan slechts te dromen. Laat staan dat de naam van de galerie zal herinneren aan een restaurant in Venetië, dat nog altijd wordt uitgebaat door Fabiano's neven.

Terug naar echtgenote Ineke Souren, behalve moeder van Livia en Luana, hun twee dochters, ook en vooral de stuwende kracht van het lieflijke galerietje nabij kerk en kasteel. Als haar ouders in het najaar van 2005 niet anders kunnen dan hun vertrouwde postkantoor annex kantoor- en speelgoedwinkeltje te sluiten, ziet zij hoe de lege plek steeds meer verandert in een rommelig hok.

Thuis in Hulsberg ziet Ineke een man die naast zijn werk als financial controller bij Vodafone gedreven tekent en airbrush. Vooral de lessen van de meesterlijke fijnschilder Jo van den Brand in Valkenburg werken inspirerend. Maar alle kunst blijft binnenskamers. Alleen als familie op visite is, komen er complimenten.

Dezelfde taferelen treft Ineke aan bij haar ouders in Wijnandsrade,

waar Paula zich helemaal uitleeft in het bewerkelijke schilderen van iconen. Om de maand hangen er weer nieuwe Heilige Madonna's en orthodoxe Aartsvaders rondom de schouw in de woonkamer. En een binnendeur verder stapelt de rommel zich op. Kortom, hoogste tijd om de huiselijke kunst eens te kijk te hangen.

Een idee waar elke kunstenaar, amateur of beroeps, een gat van in de lucht zou springen. Zo niet haar echtgenoot. Fabiano legt uit: „Natuurlijk zag ook ik met lede ogen hoe deze eens zo levendige plek - ondanks de opgestapelde dozen - steeds leger en lelijker werd. En uiteraard begreep ik best hoe geweldig het zou zijn om er een nieuwe, kunstzinnige bestemming aan te geven. Maar ik had nog nooit geëxposeerd! Ik zag dan ook heel wat beren op de weg zoals verbouwen en meer van die uitvluchten.”

Paula, net terug van een heftige boenbeurt van de nabije kerk, vult aan: „Ik had ook mijn aarzelingen. Hoe regel je de openingstijden? Is mijn werk wel goed genoeg om het aan een groter publiek te laten zien?” Fabiano rondt af: „Maar uiteindelijk waren we het volkomen eens met Ineke om amateur-kunstenaars uit Wijnandsrade en wijde omgeving een plek te geven om hun werk te exposeren.”

In het voormalige postkantoor annex bazaar valt er weinig te witten. De meeste muren zijn al toonbaar. Met glimmende golfplaten, voor een habbekrats gekocht na een expositie van architecten in Maastricht, en een dozijn lampjes lukt de artistieke metamorfose wonderwel.

De openingsexpositie, ruim een half jaar geleden, trekt veel aandacht. Behalve schilderijen van Fabiano, iconen van zijn schoonmoeder, is er ook werk van Wim Weber, een amateurbeeldhouwer uit Schin op Geul en collega van Fabiano.

Een overweldigende ervaring, zo blikte Fabiano trots terug. „Ineens kreeg je vragen van vreemden. Bijvoorbeeld waarom je die of die kleur hebt gebruikt? Juist omdat ik als fijnschilder heel realistisch werk, kreeg ik ook opmerkingen over de anatomische uitwerkingen van mijn schilderijen.” Zo krijgt hij ook vragen over Het Verraad, een verrassend tafereel van vijf heren in smoking die zich vol bewonde-

Icon van de hand van Paula Souren

ring (of is het geveinsd?) scharen rondom het nagenoeg naakte lichaam van Jezus.

Een schilderij dat een andere plek verdient dan thuis in de kraamkamer van Fabiano, niet dan? Verlegen lachje: „Tot nu toe heb ik nog niets verkocht van wat hier in onze galerie staat of hangt. Wel heb ik via mijn website - www.fabiano-peltrera.exto.nl – wat werk kunnen verkopen.” Knikt dan naar zijn glunderende schoonmoeder en grijnst: „Paula is de enige van de exposanten die al wat heeft verkocht”

Paula: „Drie iconen, waaronder een hele mooie die ik eigenlijk niet kwijt wilde.”

Misschien dat de nieuwe expositie - tussen haakjes, om de acht weken hangt er andermans of eigen werk in de galerie - de kassa wat vaker laat rinkelen. Van Wijnandsradenaar René de Rijk hangen er boerenlandelijke schilderijen zoals een herkauwende koe met geit.

Fantasierijke abstracte impressies van Sylvia Senden, voorheen uit Wijnandsrade en nu wonende in Kerkrade. En tot slot lieflijke libellen en snoezige bronzen poezen van Myriam Deurenberg uit Hulsberg. Stuk voor stuk kunst van gepassioneerde amateurs die het bekijken waard zijn.

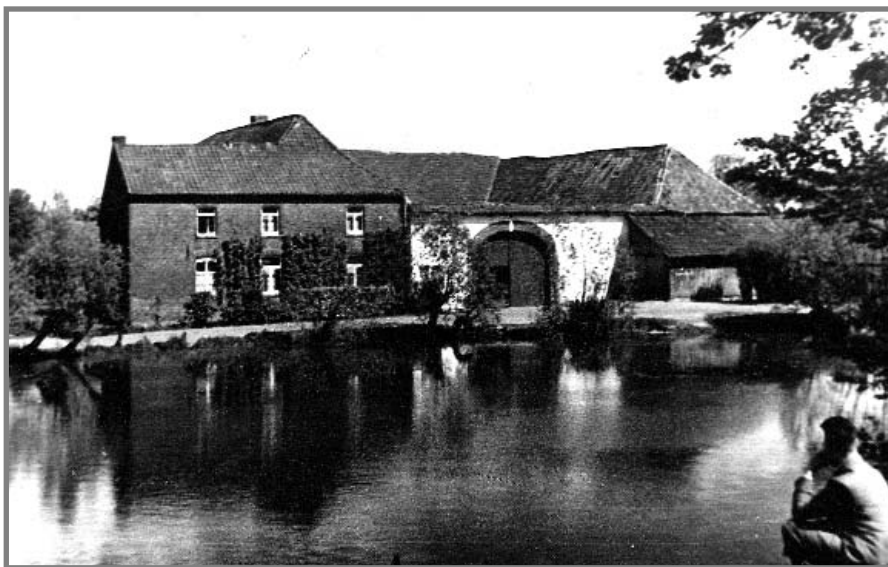
Liefst op de aangegeven tijden.

Maar wie even achterom wil, is even welkom. Zoals vanouds.

Hans Toonen

Uit de oude doos

28 Het Panhuys toen en nu

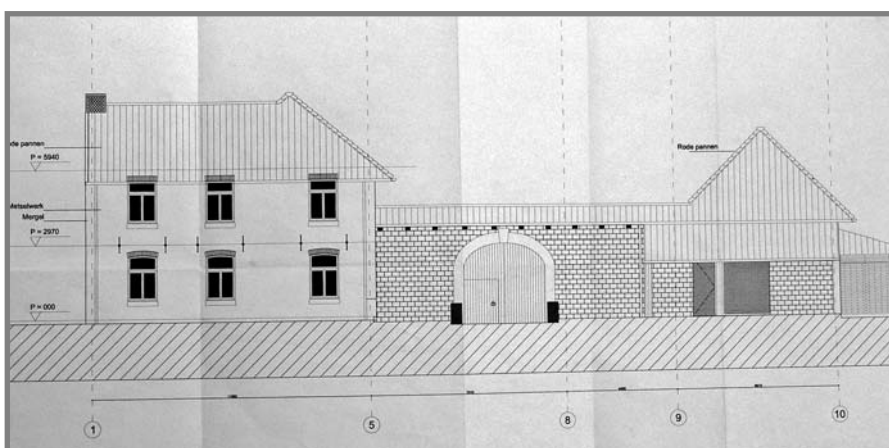
1935 (foto: Math America)

September 2007

Mei 2008

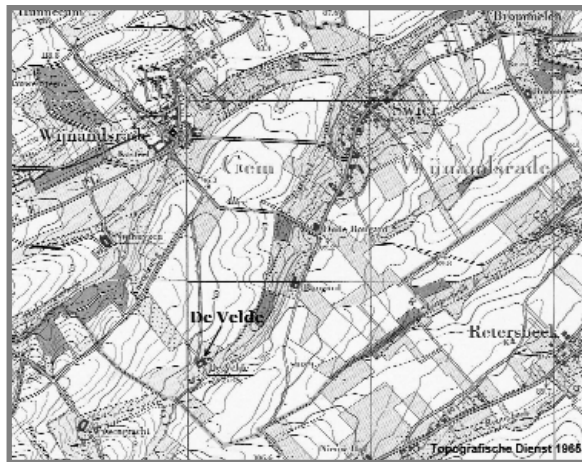

Bouwtekening van de voorgevel

Quix van 'De Vel(de)', deel 2

Het is alweer bijna veertig jaar geleden (in het voorjaar van 1969) dat "De Velde", een van de grotere hoeves van Wijnandsrade, werd afgebroken. Deze hoeve, in de volksmond ook wel "De Vel" genoemd, lag in de laagte aan de Bissebeek, tussen de hoeven "De (nieuwe) Bongard" en "Nythuysen"¹. De afgelegen ligging was er onder andere de oorzaak van dat "De Velde" pas in 1955 op het electriciteitsnet werd aangesloten². De hoeve, die in 1817 door een felle brand in de as werd gelegd maar een jaar later werd herbouwd³, werd vijf generaties achter elkaar gepacht door de familie Quix.

Deel I van dit artikel over deze typisch Zuid-Limburgse pachtersfamilie⁴ stond in bulletin nummer 40. Hierna volgt deel 2.

(uit: privé-archief Jan Jansen)

¹ J. Jansen en J. Jetten: *Wijnandsrade in oude Ansichten* (Zaltbommel 1986) toelichting bij afbeelding 28; vgl. tevens P. Sniijders: *boeren en hoeven in (de vrije heerlijkheid) Wijnandsrade* (1989) blz. 36

² SAH ("Rijckheyt"): gemeentearchief Wijnandsrade 1940-1981, inven.nr. 637: aansluiting van diverse panden op het electriciteitsnet

³ Jansen en Jack Jetten: *Wijnandsrade in oude Ansichten* (Zaltbommel 1986) toelichting bij afbeelding 28

⁴ R. de La Haye: *Limburgse voorouders – handleiding voor genealogisch onderzoek in Limburg* Maastricht 2005) blz. 221; in de Westelijke Mijnstreek komt ook al eeuwenlang een familie Quix voor (vgl. Nederlands Repertorium van Familienamen, deel XIV: Limburg); een band met "onze" Zuid-Limburgse familie Quix is echter niet aangetoond, maar ook niet waarschijnlijk

In 1916 werd hoeve “De Velde” door de Von Bongardts verkocht aan Hubert Jozef Dupont (1880-1964), bankdirecteur te Heerlen, die de hoeve begin twintiger jaren weer doorverkocht aan Emil Goldstein (1883-19??), koopman te Heerlen. Op zijn beurt verkocht hij de hoeve twintig jaar later weer door aan de firma Stassen Marres te Hoensbroek⁵. Het echtpaar Muijlkens-Wouters verhuisde in het voorjaar van 1916 naar Hulsberg, het gezin Voragen-Muijlkens in de zomer van datzelfde jaar naar Spaubeek. Ze werden opgevolgd door Hendrik Hubert (Harie) Vaessen (1878-1964), die zich in het voorjaar van 1916 met zijn gezin op “De Velde” vestigde.

Als telg uit “een oeroud boerengeslacht” was hij op 15 januari 1878 geboren in Reijmerstok (gemeente Gulpen)⁶; getogen was hij echter in Heerlen (Terworm), waar zijn ouders, Theodoor Valentijn Vaessen (1839-1907) en Anna Hubertina Brouwers (1841-1919), een jaar na zijn geboorte de pacht van hoeve Gitsbach overnamen⁷. In 1911 was hij gehuwd met Maria Lambertina Pergens (1877-1939) van (kasteel) hoeve Strijthagen in Schaesberg. Ze woonden aanvankelijk in Voerendaal waar hun beide zonen Sjeng (1913) en Wiel (1915) werden geboren. Dochter Mia (1916) werd op “De Velde” geboren⁸. Niet lang daarna, begin november 1918, werd op “De Velde” ingebroken; uit de kelder werd “zoowat alles leeggehaald wat de dieven ook maar enigszins konden gebruiken”⁹.

⁵ Vgl. P. Sniijders: *Boeren en hoeven in (de vrije heerlijkheid) Wijnandsrade* (1989) blz. 36-37; zie voor de Jood Goldstein: F. van Rooy-Trienekens: *Joden in Heerlen in de Tweede Wereldoorlog* (Nijmegen 1998) blz. 52

⁶ zijn grootouders Nicolaas Vaessen (1806-1884) en Gertrud Smeets (1803-1872) hadden zich daar vanuit Aubel (B) gevestigd

⁷ SAH (“Rijckheyt”): bevolkingsregisters Heerlen; de weduwe Vaessen-Brouwers vertrok in het voorjaar van 1916 naar Mheer, waar ze ook kwam te overlijden; in 1926 nam zoon Jan Vaessen (1881-1928), gehuwd met Maria Carolina Kusters (1888-1971) de pacht op Gitsbach over; daarvóór (van 1916 tot 1926) was hij pachter op de Brommelerhof; vgl. J. L’Ortye: *De laatste L’Ortye’s van Brommelen – ofte wel: de L’Ortye’s van Nuth in Bulletin Wijnandsrade 26* (2007) nr. 39, blz. 29-30

⁸ SAH (“Rijckheyt”): bevolkingsregisters Wijnandsrade 1910-1920 blad 73 A84; 1921-1931 blad 87 A92/107; 1931-1937 blad 103 A107/123

⁹ artikel in Limburgs Dagblad van 9 november 1918, gepubliceerd in Bulletin Wijnandsrade 1(1983) nr. 3, blz. 50

Harie kwam op 9 mei 1964 thuis op “De Velde” op 86-jarige leeftijd te overlijden. In lyrische bewoordingen vat zijn gedachtenisprentje zijn leven samen: *“Vriend van mens en dier heeft hij lang mogen werken op zijn vruchtbare land, waarvoor hij leefde en ook gestorven is. Nadat hij op hogere leeftijd zijn bedrijf aan jongere handen had overgegeven, bleef hij met hart en ziel gehecht aan land en vee en volk, en kon hij met zijn stok uitzien naar de bedrijvigheid daarbuiten op de akker. Zo kon hij uren staan kijken en turen naar het spel der wassende velden en zag hij als ’t ware zichzelf in de vervlogen tijd, toen hij daar met een span paarden de ploegschaar hanteerde en de vruchtbare akker doorkliefde en uiteindelijk in het zweet zijns aanschijns zaad aan de aarde toevertrouwde, en dan, tevreden over zijn werk, zijn kostbaar bezit aan de grote Landman overliet om wasdom te geven. De oude boom van ‘De Velde’ is geveld, maar laat ’n herinnering achter zich, die voortleven zal”*¹⁰.

Dochter Mia Vaessen (1916) trouwde in 1939 met Willem Maessen (1905-1999) van Ten Esschen, zoon van Jacques Maessen (1871-1945) en Maria Quix (1870-1956)¹¹; ze boerden aanvankelijk op de Berghof (Wijlre) en later op Ehrenstein (Kerkrade). Mia’s broers **Sjeng Vaessen (1913-1972)**, gehuwd met Jeanne Bemelmans (1913-1984)¹² en **Wiel Vaessen (1915-1976)**, gehuwd met Maria Erens (1919-2004)¹³, waren de laatste bewoners van “De Velde”. Nadat de familie Vaessen op 12 februari 1969 was vertrokken, werd de hoeve op 15 april 1969 afgebroken. De landerijen waren toen al verpacht aan landbouwer P. Roebroek uit Beek¹⁴ die aan de Knevelsweg (“De Velde 61”) een nieuwe boerderij bouwde¹⁵. Alleen het schuurtje dat aan de sloop ontkwam herinnert nog aan de imposante hoeve die hier eens

¹⁰ gedachtenisprentje Hendrik Hubert Vaessen (1878-1964) in collectie “Rijckheyt”.

¹¹ hierover verderop meer

¹² jarenlang wethouder en loco-burgemeester van Wijnandsrade; begraven te Hulsberg

¹³ begraven te Wijnandsrade

¹⁴ SAH (“Rijckheyt”): gemeentearchief Wijnandsrade 1940-1981, inven. nr. 345 (“krot-opruiming”); eigenaar van de hoeve was op dat moment nog altijd de firma (houthandel) “StaMa” (= Stassen Marres)

¹⁵ momenteel is hier “Luijten Groentechniek” gevestigd (www.luijtengroentech-niek.nl)

gelegen heeft¹⁶.

Terug naar de familie Quix. De op één na oudste zoon van Jan Quix en Mechteld Crijs van “De Velde” (de oudste werd zoals gezegd priester), **Christiaan Quix (1710-1789)**¹⁷, trouwde in 1737 met Ida Meijers (1707-1772) van hoeve Ter Veurdt (Voerendaal). De stamlijn die op hem terug gaat, reikt tot in onze tijd. Tegen het einde van zijn leven (1777)¹⁸ volgde hij Peter Stevens, gehuwd met Josina Roemers¹⁹, op als pachter van de eeuwenoude (en inmiddels ook verdwenen) Wijngaardshof (ook wel “Koningsbeemd” genoemd) in Hoensbroek²⁰, evenals het “Heufke” in Klimmen eigendom van baron de Loe d’Imstenraedt.

Zijn op één na oudste zoon **Martijn Quix (1740-1818)** zou hem in 1783 als pachter op de Wijngaardshof opvolgen. Martijn was in 1772 getrouwd met Anna Elisabeth Jongen (1746-1815) uit Voerendaal, uit welk huwelijk op de Wijngaardshof acht kinderen werden geboren. Hun oudste zoon *Christiaan Quix (1773-1844)*, in 1773 geboren op de Wijngaardshof²¹, koos zoals zovele andere familieleden vóór hem voor het priesterschap. Na in Aken gestudeerd te hebben, trad hij in bij de karmelieten in Keulen (1792)²² waar hij op 8 oktober 1797 priester werd gewijd. In de Franse tijd moest hij echter noodgedwongen het klooster verlaten en verdiende hij een poosje als docent de kost, eerst bij advocaat Peter Joseph de Nys op Burg Raeren (1798-1802) en daarna aan de “Elementarschule” in Aken (1802-1805). Op 22 augustus 1805 volgde zijn benoeming tot leraar aan het (huidige) Kaiser Karls-Gymnasium te Aken (1805-1833). Achtentwintig jaar

¹⁶ omslagfoto Bulletin Wijnandsrade 26(2007) nr. 39; vgl. tevens J. Jansen: *Hoeve De Velde in Bulletin Wijnandsrade 26(2007) nr. 39 blz. 20-21*

¹⁷ gedoopt te Wijnandsrade op 25 augustus 1710

¹⁸ pachtcontract d.d. 29 juni 1777

¹⁹ SAH (Rijkckheydt): collectie J.W.H. Dohmen 1953-1981, invent. nr. 14a

²⁰ P.A.H.M. Peeters: Hoensbroek – bijdrage tot heemkennis (z.j.) blz. 67-79; vgl. J.M. van de Venn, J.Th. H. de Win en P.A.H.M. Peeters: *Geschiedenis van Hoensbroek (1967)* blz. 791-792

²¹ gedoopt te Hoensbroek op 8 oktober 1773

²² misschien haalde zijn familielid, de reeds genoemde kanunnik Michael Quix (1758-1828), hem wel naar Keulen ...

later, op 22 augustus 1833, werd hij aangesteld als bibliothecaris en archivaris van de stad Aken. Tussen 1815 en 1844 schreef hij 25 boeken en brochures over de plaatselijke historie. Hij overleed in Aken op 13 januari 1844²³.

Christiaans jongste broer **Jan Martijn Quix (1788-1841)**, in 1788 geboren op de Wijngaardshof²⁴, zou zijn vader als pachter op de

De Wijngaardshof (uit: archief Heuts Automaterialen)

Wijngaardshof (1818-1841) opvolgen. Vanaf 1836 was hij gemeenteraadslid van Hoensbroek. Hij kwam echter op 20 april 1841 vroegtijdig te overlijden, 52 jaar oud. Zijn eerste echtgenote Maria

²³ Eg. Slanghen: *Het Markgraafschap Hoensbroek* (Maastricht 1859) blz. 131-134; Dr. C. Wacker: *Leben und Werke des Aachener Geschichtsschreibers Christian Quix in Mitteilungen des Vereins für Kunde der Aachener Vorzeit* (Aachen 1891) blz. 41-80 en 89-125 en de "Sonderabdruck" uit 1901; Dr. W.G. Gierlichs: *De Akense geschiedschrijver Christiaan Quix en de oudste Annales Rodenses* in Rolducs Jaarboek XVI (1936) blz. 102-110; C. Damen OSB: *Limburgse geschiedschrijvers – Christiaan Quix* in LvH 3(1953) blz. 73-79; P.A.H.M. Peeters: Hoensbroek – bijdrage tot heemkennis (z.j.) blz. 104-132; *Christiaan Quix - priester, leeraar, geschiedkundige*; F.J. Lausberg: *230. Geburtstag von Christian Quix (8. Oktober 1773 – 8. Oktober 2003) – Vortrag bei den Laurensberger Heimatfreunden am 8. Oktober 2003*

²⁴ gedoopt te Hoensbroek op 28 oktober 1788

Gertrudis Mertens (1797-1828)²⁵ was hem al eerder op 31-jarige leeftijd komen te overvallen. Zijn tweede (veel jongere) echtgenote Maria Elisabeth Beugels (1807-1875) zou hem echter ruim dertig jaar overleven. In de herfst 1832, een paar dagen vóórdat Jan Martijn hertrouwde, werd een uitgebreide boedelinventaris opgemaakt. Behalve door Jan Martijn zelf werd de Wijngaardshof op dat moment bewoond door vier minderjarige kinderen, een mannelijk familielid van zijn overleden vrouw en verder door niet minder dan zeven dienstboden²⁶.

De weduwe Quix-Beugels zou na de dood van haar man (1841) nog tot het voorjaar van 1856 op de Wijngaardshof blijven wonen. Met haar minderjarige kinderen verhuisde ze toen naar de niet ver van de Wijngaardshof gelegen hoeve "De Struver" te Voerendaal (Ten Esschen). Op de Wijngaardshof volgde Gerard Joseph Lebouille (1787-1871) haar als pachter op; hij was weduwnaar van Anna Elisabeth Gielen (1787-1815) en een tweede maal gehuwd met Maria Josepha Hennen (1787-1875). De familie Lebouille zou nog tot 1938 op de hoeve blijven wonen en werken²⁷. Gerard Josephs kleinzoon is de bekende missiebisshop Mgr. Eugène Debouille CM (1878-1957), die eveneens op de Wijngaardshof werd geboren en naar wie in Hoensbroek (evenals naar Christiaan Quix) een straat werd genoemd.

Het zijn Jan Martijns zonen die in onze streken voor een nageslacht zouden zorgen. Vijftig jaar geleden woonden hun nakomelingen in Voerendaal, Hoensbroek, Merkelbeek, Kerkrade, Heerlen, Amstenrade en Echt²⁸. De jongste zoon uit Jan Martijns eerste huwelijk, **Jan Andries Quix (1825-1861)**, werd geboren te Hoensbroek (Wijngaardshof) op 22 januari 1825 en trouwde in 1860 met de eveneens uit Hoensbroek afkomstige Johanna Catharina Frissen (1833-

²⁵ afkomstig van de Prickartscheid (Leenhof) te Schaesberg

²⁶ M.A. van der Wijst: *Een kijkje in enkele boerenbedrijven in Hoensbroek omstreeks 1835* in LvH 35(1985)b.z.123-136

²⁷ Vgl. P.A.H.M. Peeters: *Hoensbroek – bijdrage tot heemkennis* (z.j.) blz. 77.170-171; zie tevens P.A.H.M. Peeters: *Wijngaardshof* in LvH 6(1956) blz. 82-87;97-98

²⁸ P.A.H.M. Peeters: *Hoensbroek – bijdrage tot heemkennis* (z.j.) blz. 104

Hoeve de Struyver

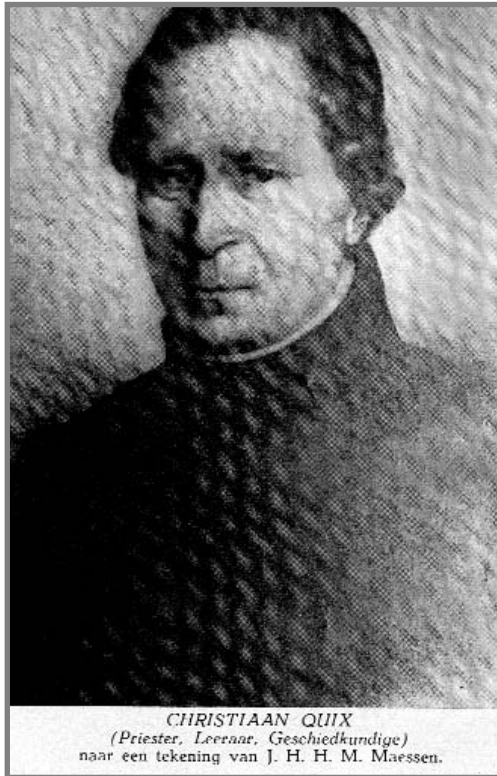
1901). Jan Andries was landbouwer te Overbroek (Hoensbroek). Na zijn vroegtijdige dood op 7 juli 1861 (hij was pas 36 jaar), hertrouwde zijn weduwe met Pieter Hubert Sniijders (1838-1887). Jan Andries' enige dochter, Johanna Maria Hubertina Quix (1861-1934), trouwde in 1889 met Jan Nicolaas Wijers (1850-1906); ze vestigden zich in Wijnandsrade (Swier), waar de naam Quix toen nog bekend in de oren moet hebben geklonken²⁹.

Jan Martijns enige zoon uit zijn tweede huwelijk, **Christiaan Quix (1838-1881)**³⁰, geboren in Hoensbroek (Wijngaardshof) op 7 februari 1838, trouwde in 1869 met Maria Anna Clootz (1846-1874) en hertrouwde na haar vroegtijdige dood in 1877 met Maria Agnes Petry (1849-1925). Christiaan volgde zijn moeder op als pachter van hoeve "Struver" (Voerendaal), waar hij ook op 17 juni 1881 kwam te overlijden, 43 jaar oud³¹.

²⁹ geboren te Hoensbroek (Overbroek) op 14 augustus 1861 en overleden te Ubach over Worms op 2 februari 1934

³⁰ zijn vader was in 1832 hertrouwd met Maria Elisabeth Beugels (1807-1875)

³¹ vgl. P.A.H.M. Peeters: *Hoensbroek – bijdrage tot heemkennis* (z.j.) blz. 130 en 132 (voetnoot 8); als pachters op de "Struver" werd de familie Quix opgevolgd door de familie Caenen en Rouwette; vgl. L. Vanhommerich en F. Welters: *Gedenkboek Voerendaal* (Heerlen z.j.) blz. 60

(uit: archief heemkundevereniging)

Het bezit van hoeve Conenbergh (tussen Struver en Prickenis) te Voerendaal ging via hem over aan zijn dochter Maria Quix (1870-1956), in 1899 gehuwd met Jacques Maessen (1871-1945) van Ten Esschen³². Christiaans enige zoon, *Hendrik Hubert Quix (1871-1920)*, zette een oude familietraditie voort en koos voor het priesterschap: hij werd in 1895 in Roermond tot priester gewijd en was achtereenvolgens kapelaan in Eys (1895-1904) en rector in Sibbe-Ijzeren (1904-1920)³³.

Jan Martijns oudere broer (Christiaans oom) **Jan Willem Quix (1780-1857)**,

in 1780 geboren op de Wijngaardshof³⁴, zocht zijn heil elders. Zijn huwelijk (1810) met Elisabeth Mertens (1782-1847) bracht hem aanvankelijk bij zijn schoonouders op hoeve Leenhof in Schaesberg. Rond 1816 verhuisde hij echter naar het Duitse Vetschau bij Laurensberg, waar hij zich met zijn gezin op hoeve "Groß Nierstein" vestigde³⁵. Twee van zijn zonen zouden echter weer naar het land van hun voorvaderen terugkeren en daar voor een nageslacht zorgen, de anderen in Duitsland. Jan Willems op één na oudste

³² L. Vanhommerich en F. Welters: *Gedenkboek Voerendaal* (Heerlen z.j.) blz. 45

³³ geboren op hoeve "Struver" (Voerendaal) op 27 juli 1871 en overleden te Maastricht op 14 december 1920. Vgl. Jan G.C. Simonis: *Zielzorgers in het bisdom Roermond 1840-2000* (Sittard 2001) blz. 371

³⁴ gedoopt te Hoensbroek op 5 juli 1780

³⁵ misschien dat zijn reeds genoemde (heer-)broer Christiaan Quix (1773-1844), bibliothecaris en archivaris in Aken, daarbij een rol heeft gespeeld

zoon **Willem Quix (1813-1860)**, geboren te Schaesberg (Leenhof) op 15 april 1813 en getogen te Vetschau (Groß Nierstein), trouwde in 1846 met Petronella Delahaye (1812-1890) uit Voerendaal en was landbouwer op Trintelen, waar hij ook op 2 december 1860 kwam te overlijden, 47 jaar oud. Hij liet vrouw en zes kinderen achter. De kinderen Quix-Delahaye erfden van moederskant hoeve Dael ("ingen Dael") te Ubachsberg³⁶. De jongste twee, **Jacob Hubert Quix (1854-1904)** en **Johan Hubert Quix (1856-1938)**, namen de ouderlijke boerderij op Trintelen over; blijkbaar was het een grote boerderij, want ze hadden veel personeel in dienst³⁷. Johan Hubert trouwde in 1911 met de veel jongere Anna Maria Crijns (1881-1938) uit Maastricht. Vijftien jaar later, in het voorjaar van 1926, verhuisden ze

Gross-Nierstein in Vetschau

(afbeelding van een aquarel van A. Schulte Mattler uit archief heemkundevereniging)

³⁶ L. Vanhommerich en F. Welters: *Gedenkboek Voerendaal* (Heerlen z.j.) blz. 56

³⁷ SAH ("Rijckheyt"): bevolkingsregister Wittem 1900-1910 (deel III), invent.nr. 1223, blad 103

naar Maastricht³⁸. Daar kwamen zowel Anna Maria als Johan Hubert in 1938 te overlijden; slechts één dochter overleefde de kinderjaren³⁹.

Johan Huberts oudere broer **Martin Quix (1850-1922)** was in 1894 gehuwd met Maria Barbara Hubertina Frissen (1859-1928) uit Aalbeek. Aanvankelijk was hij landbouwer te Heerlerheide⁴⁰. In verband met de bruinkoolwinning ter plaatse ("Bergerode" oftewel "Carisborg II")⁴¹ verhuisde hij echter in 1921 met zijn gezin naar Eyserheide, waar hij ook in 1922 kwam te overlijden⁴². Zijn oudste dochter, Angelina Quix (1895-1958), gehuwd met Mathieu Schuurman (1889-1974) uit Overeys (Goedenraad), nam de boerderij op Eyserheide over, maar verhuisde in het voorjaar van 1931 met haar gezin naar Heerlerbaan. Daar had zich vijf jaar eerder ook al haar jongere zus Wilhelmina Quix (1897-1973) gevestigd, gehuwd met Mathieu's broer Jacques Schuurman (1895-19??). Martins jongste zoon Johannes Jacobus Hubertus Quix (1900-1943) kwam in 1943 vroegtijdig en kinderloos op Eyserheide te overlijden⁴³.

Martins oom, **Christiaan Quix (1815-1857)**, evenals zijn oudere broer Willem geboren te Schaesberg (Leenhof) op 24 mei 1815 en getogen te Vetschau (Groß Nierstein), trouwde begin 1857 met Anna Catharina Quaedvlieg (1821-18??) van de Heihof in Nieuwenhagen en vestigde zich ook aldaar. Hij kwam echter datzelfde jaar nog (22 december 1857) vroegtijdig te overlijden, 42 jaar oud. Zijn weduwe hertrouwde in 1867 met Balthasar Joseph Douven (1836-1920) uit

³⁸ SAH ("Rijckheyt"): bevolkingsregister Wittem 1910-1920 (deel III), invent.nr. 1229, blad 133; 1920-1930 (deel III), invent.nr. 1235, blad 152

³⁹ Johanna Maria Hubertina Quix (1914-1996), gehuwd met Joseph Creemers (1906-1967)

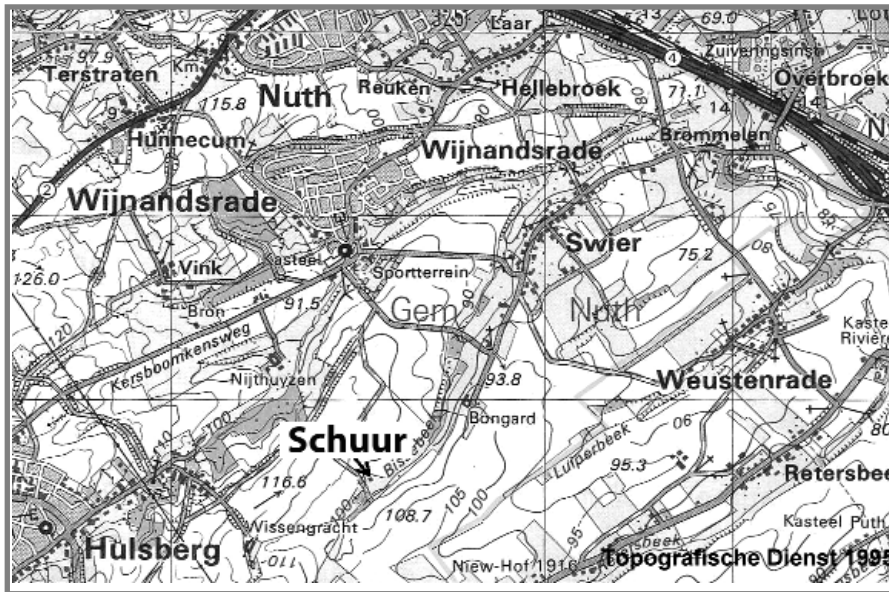
⁴⁰ SAH ("Rijckheyt") bevolkingsregister Heerlen 1880-1900 deel X fol. 22; 1900-1909 deel XVIII fol. 159; 1910-1940 deel XI fol. 159

⁴¹ H.A. Beaujean: *Schetsen uit de geschiedenis van Heerlerheide* (Heerlerheide 1975) blz. 201; of dit dezelfde Quix is die blz. 44 genoemd wordt als pachter op "Ter Weijer"?

⁴² SAH ("Rijckheyt"): bevolkingsregister Wittem 1910-1920 (deel III), invent.nr. 1229, blad 162; 1920-1930 (deel III), invent.nr. 1235, blad 182

⁴³ Hij was in 1940 gehuwd met Elise Marie Emondts

Palemig⁴⁴. Zijn enige dochter, Hubertina Quix (1857-1942) geboren twee weken voor het overlijden van haar vader, trouwde in 1887 met Renier Hubert Vijgen (1850-1930), landbouwer en koopman op Heihoven (Heerlen)⁴⁵.

(privé-archief Jan Jansen)

Terug naar Vetschau, naar Groß Nierstein, waar Jan Willem Quix (1780-1957) op 21 juli 1857 kwam te overlijden. Hij wordt landbouwer en grondeigenaar genoemd⁴⁶. Zijn jongste zoon **Hubert Franz Quix (1823-1904)** volgde hem op als pachter op Groß Nierstein. Hij was er ook op 16 maart 1823 geboren. In 1857 (zijn vaders sterfjaar) trouwde hij met Helene Bischoff (1836-1900) uit het naburige

⁴⁴ M Quaedflieg: *Tussje Krimes en Sint Berb – de voorouders en nakomelingen van Andrees Quaetveleig en Lena Sauren van Palemig* (Landgraaf 1988) blz. 137.216

⁴⁵ Jos Crott: *Tussen Pasen en Nieuwjaar – genealogie van het geslacht Vijgen* (Heerlen 1978) blz. 52-53

⁴⁶ Vgl. Funs Patelski: *Genealogie van de familie Merckelbach uit het Land van Herle in de 17e en 18e eeuw in Zestig jaar voren in de geschiedenis van Parkstad Limburg - Jubileumboek Het Land van Herle 1945-2005* (= Historische Reeks Parkstad Limburg 5) blz. 229-230

Horbach. Naast landbouwer op Groß Nierstein was hij ook nog “langjähriges Mitglied des Kirchen- und Schulvorstandes zu Laurensberg”. Toen hij op 19 januari 1904 kwam te overlijden, waren nog vier zonen en vijf dochters in leven (vijf kinderen waren hem al in de dood voorgedaan), vier schoonzonen, drie schoondochters en dertig kleinkinderen⁴⁷. Zijn schoonzoon Franz Lausberg (1855-1931) van de naburige hoeve “Klein Nierstein”, gehuwd met dochter Elisabeth Quix (1858-1910), werd zijn opvolger. Op zijn beurt werd hij opgevolgd door zijn zoon Hubert Lausberg (1890-1981), gehuwd met Catharina Niehsen (1894-1965) van Gut Bau in het naburige Forsterheide.

Zoon Frans Lausberg (1921), gehuwd met Marianne Lennartz (1927), was de laatste afstammeling van de familie Quix die op Groß Nierstein boerde. Hun enige zoon Franz-Josef Lausberg, die in 1960 op Nierstein werd geboren, is priester van het bisdom Aken en momenteel werkzaam als pastoor te Hürth-Hermülheim (bij Keulen). In 1969 verliet de familie Lausberg Groß Nierstein en verhuisde naar hoeve Kleeburg te Weidesheim (Euskirchen). De monumentale hoeve kwam rond de eeuwwisseling in het nieuws toen ze illegaal werd afgebroken; momenteel is men op last van de overheid bezig met de herbouw⁴⁸.

Toch wonen er nog altijd nakomelingen van Hubert Franz Quix (1823-1904) in Aken en omgeving⁴⁹. “Quixen” wonen momenteel nog in Orsbach, Forsterheide, Bank, Niederbardenberg, Aachen, Dülken, Düsseldorf en Berlijn. Een van zijn dochters, **Helene Quix (1860-1939)**, trouwde in 1892 met aannemer Josef Lennartz (1855-1925) uit Laurensberg⁵⁰.

⁴⁷ gedachtenisprentje Hubert Franz Quix

⁴⁸ Franz Josef Lausberg: Haus groß Nierstein - Einheit - Geschichte - Beruf und Familie in Laurensberger Heimatblätter Band 4/5 (2004) blz. 241-243

⁴⁹ SAH (“Rijckheyt”): “genealogie” Quix (= parenteel Hubert Quix); 134 nakomelingen van Hubert Franz Quix kwamen op 30 maart 2003 in Laurensberg bij elkaar voor een reünie

⁵⁰ weduwnaar van Ida Bonnie (1858-1890)

Hun dochter Maria Lennartz (1898-1964)⁵¹ trouwde in 1925 met Jozef L'Ortye (1893-1962)⁵² uit Bocholtz, weliswaar geboren te Oirsbeek maar getogen te Wijnandsrade op de Vink, niet ver van "De Velde" waar de familie Quix generaties lang heeft gewoond en gewerkt!

"De Velde" is er ondertussen niet meer. Alleen een eenzaam schuurtje herinnert nog aan de imposante hoeve die er eens stond. De familie Quix die de hoeve generaties lang bewoonde en bewerkte is al lang en breed uit Wijnandsrade verdwenen. Deze feiten onderstrepen eens te meer de waarheid van de woorden van de reeds genoemde priester-historicus Christaan Quix (1773-1844): "*Manches ist in unsern stürmischen Zeiten von seiner Stelle gerückt; manches hat eine andere Form und Gestalt erhalten; manches ist zu Grunde gegangen. Was aber vorhin war und wie es war, soll nicht verloren gehen*" (1818)⁵³.

A.M.D.G.
Nuth, februari 2008,
Jos. L'Ortye, pastoor

Het schuurtje dat nog herinnert aan hoeve de Velde (gezien vanaf de Allee)

⁵¹ voornoemde Marianne Lennartz (1927), gehuwd met Franz Lausberg (1921) is een achternicht van haar; dubbel familie dus!

⁵² grootvader van de schrijver van dit artikel; vgl. Jos. L'Ortye: *De 'Röadsjer roots' van pastoor L'Ortye* in Bulletin Wijnandsrade 25 (2006) nr.38, blz. 33-47

⁵³ Christian Quix: *Aachen und dessen Umgebungen* (Frankfurt a.M. 1818), geciteerd door C.Wacker

Communicantjes

Eerste Heilige Communie van Groep 4 van de St. Stefanusschool op Hemelvaartdag, donderdag 1 mei 2008.

Bovenste rij, v.l.n.r.:

Luca Schaeks, Jarno Bormans, Fay Eykenboom, Imke Dippel, Sterre van Breukelen, Keano Bego, Kyle Bouwens.

Onderste rij, v.l.n.r.:

Jonas Dreessen, Jade Dreessen, Calvin Berger, Liam Heinrichs, Kyra Dols, Vera Savelberg, Tygo Driessen.

De historie van de doopjurk

In 1943, dus midden in de oorlogsjaren, was ik in Valkenburg in betrekking bij de tandartsenfamilie Farber-Brand (dochter uit de beroemde Brand-bierbrouwerijfamilie). Ik was daar intern.

Het huis had een zolder en die diende als dienstbodekamer. Wij sliepen daar met twee meisjes; een voor de huishouding en het kindermisje.

(foto uit het privé-archief van de familie Marell)

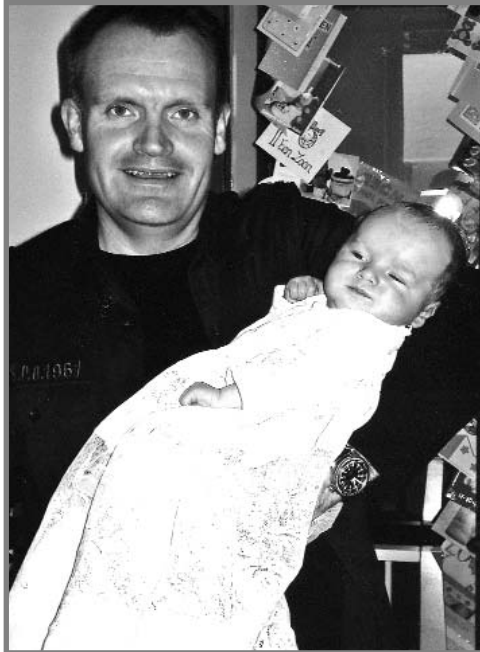
Ook stond er een kast, die we konden gebruiken en die kast had een la. Daarin lag de wieg-bekleding van de Farberkinderen, toen nog drie: Marleentje, Hanneke en Rietje. Vaak heb ik dat spul in mijn handen gehad en ik vond het zo mooi .....

De vierde baby was op komst. In de zevende maand werd de wieg opnieuw opgemaakt, maar ..... deze keer in een wolk van tule en dus mocht ik

de oude bekleding hebben. In mijn gedachten ontstond een doopjurk.

Op 10 augustus 1946 trouwde ik en op 16 juli 1947 werd onze eerste zoon geboren. De maanden die daaraan vooraf gingen, moest ervoor worden gezorgd de baby-uitzet bij elkaar te krijgen. Veel heb ik van mijn moeder gekregen, die dat ruilde voor boter of suikerbonnen. Want tot het jaar 1949 was alles nog op de bon, zo heette dat toen in de oorlogstijd.

Al die tijd had ik de wiegbekleding bewaard. Mijn schoonmoeder wist een goede naaister en die maakte er iets moois en speciaals van. Een doopjurk met lintjes van het bruidsboeket erop, een mutsje en een sierkussen voor de kinderwagen ging er ook nog uit. De doopsprei; een familiestuk – nu honderdenegen jaar oud – maakte het geheel compleet.

(foto uit het privé-archief van de familie Marell)

Ons gezin breidde zich uit, met in totaal zes jongens en vier meisjes. Allen werden in de Doopjurk gedoopt, binnen een paar dagen zoals dat toen hoorde. Zelf had ik hem nog nooit mogen vasthouden. Tot mijn eerste kleinzoon, Erwin Marell, geboren werd. Ik was zijn peettante. En dus na zoveel jaren, kreeg ik de eer hem ten doop te houden, in de voor ons zo speciale doopjurk.

Na hem werd hij nog door vele kleinkinderen gedragen en nu zijn de achterkleinkinderen aan de beurt. Als laatste Sil Marell; het zoontje van Erwin.

De Doopjurk wordt gekoesterd en bewaard en met zachtheid behandeld, want hij is heel teer. En zo wacht hij tot hij weer gebruikt kan worden en mag stralen bij een doop.

Opgeschreven door Mia Curfs en nader uitgewerkt door Rineke Marell-de Rijk

Pas verschenen

Historische en heemkundige studies in en rond het Geuldal, jaarboek 2007

De stichting 'Historische en Heemkundige studies in en rond het Geuldal' geeft jaarlijks een fraai verzorgd boekwerk uit met interessante en goed onderbouwde historische bijdragen. In de editie van 2007 wordt aandacht besteed aan de bouwkundige Jos Luijten die tussen 1900 en 1940 in Valkenburg verschillende winkels en woonhuizen heeft ontworpen, aan een hoog oplopend conflict in de twaalfde eeuw rond de proosdij van Meerssen en aan de problemen die J. Th. Binkhorst – de 'Hollandse' burgemeester van datzelfde Meerssen – tijdens zijn ambtsperiode (1843-1846) heeft ondervonden en die tot het einde van zijn ambtelijke carrière (en zelfs bijna tot een duel) hebben geleid.

In het openingsartikel van het jaarboek wordt gedetailleerd verslag gedaan van de resultaten van een archeologisch bodemonderzoek naar de gesteldheid van een veertiental wettelijk beschermde Romeinse villaterreinen in Zuid-Limburg. Daarin staat de auteur Tessa de Groot onder andere uitgebreid stil bij de Romeinse restanten die zijn gevonden nabij Arensgenhout/Steenland (aan weerszijden van de huidige Diepstraat), Groot-Haasdal/Billich (tussen Groot-Haasdal en Arensgenhout), de Biesenweg (tussen Swier en Hellebroek) en de Kickkenweg (ten zuiden van Swier).

Jaarboek 2007, Historische en Heemkundige studies in en rond het Geuldal, diverse auteurs, een uitgave van de stichting Historische en Heemkundige Studies in en rond het Geuldal, ISBN nummer 90-74428-17-0.

Burgemeesters van Nuth

Kaspar Goossens (1800-1813)
Paul Lekens (1813-1818)
Willem Ackermans (1819-1822)
Leonard Cloutz (1822-1830)
Jan Kerckhoffs (1830-1836)
Leonard Cloutz (1836-1841)
Jan Beckers (1841-1889)
Nicolaas Bemelmans (1889-1895)
Hubert Beckers (1895-1917)
Leonard Cremers (1917-1926)
Jules Starmans (1927-1959)
Herman Schmedding (1959-1975)
Chris Rutten (1975-1985)
Elly Coenen-Vaessen (1986-1997)
Sjrah Cox (1997-2002)
Headley Binderhagel (2002-)

(illustratie: Pierre Jansen)

Oftewel de laatste vijftien mannelijke en (maar) een vrouwelijke burgemeesters van de gemeente Nuth op een rijtje. Miel Bruls gebruikte hun ambtsperioden als een kapstok voor zijn boek 'Burgemeester van Nuth' over bijzondere gebeurtenissen uit de lokale geschiedenis van de afgelopen tweehonderd jaar en over het leven van deze eerste burgers van de gemeente Nuth.

Ter illustratie van zijn inmiddels alweer derde publicatie over de geschiedenis van Nuth nam de auteur een aantal fraaie tekeningen op, die zijn plaatsgenoot Pierre Jansen heeft gemaakt van voormalige gemeentehuizen en woningen van de beschreven burgemeesters.

Burgemeesters van Nuth, Miel Bruls, zolang de voorraad strekt verkrijgbaar bij de auteur (Deweeverstraat 21, 6361 BX Nuth, 045 – 524 16 12, giro 175.35.31 of via bruls.miel@hetnet.nl , € 10,-).

Wat betekent deze plaatsnaam?

Eind 2007 verscheen het handige boekje 'Wat betekent deze plaatsnaam', een beknopt naslagwerk met heldere verklaringen voor nagevoeg alle plaatsen en waternamen die in de provincie Limburg voorkomen.

'Wat betekent deze plaatsnaam?' bevat een verzameling van al die plaatsnamen met daarbij hun schrijfwijze in het dialect, hun eerste schriftelijke vermelding en schrijfwijze, gevolgd door een korte verklaring.

Wat betekent deze plaatsnaam? Lijst van Limburgse toponiemen, verzameld door Herman Kaldenhoven, Leon van Dorp Uitgeverij, te koop bij de servicepunten van de Mediagroep Limburg, ISBN 978-90-79226-01-6, € 19,50.

Dvd fanfare

Het bestuur van fanfare St. Caecilia Wijnandsrade heeft enkele jaren

geleden aan de plaatselijke Foto-, Film- en Videogroep de opdracht gegeven de historie van de fanfare in beeld te brengen. Dat heeft geleid tot een bijzonder informatieve dvd van ongeveer twee uur, waarin veel mensen uit Wijnandsrade zijn te zien en te horen.

De film bevat onder andere interviews met oud leden, waaronder een gesprek met de onlangs op 102-jarige leeftijd overleden Lambert Curfs. Verder is er onder andere oud film- en videomateriaal in verwerkt en is een filmpje in oude stijl opgenomen, waarin de processie naar de Vink van omstreeks 1925 wordt nagebootst. Op de dvd staan daarnaast opnamen van recepties van de fanfare, de Klankparade en de Rôtsjer Jonge en prachtige beelden van de vele evenementen die de fanfare jaarlijks opluistert.

Koninklijk Erkende Fanfare St. Caecilia 1892-2005 Wijnandsrade, dvd over de geschiedenis van fanfare St. Caecilia Wijnandsrade, te bestellen bij het secretariaat van de fanfare (Els de Jong, 045 – 527 02 11), € 10,-.

Wiel Oehlen

Chronogrammen op kruisen en kapellen

Bernard Grothues, de auteur van dit artikel, geniet grote bekendheid als chronogrammist. In 1977 verwierf hij als zodanig landelijke bekendheid met het AO-boekje 'Het excellente chronogram'. Na een diepgaand onderzoek naar het ontstaan van het chronogram volgden nog een tweetal standaardwerken over jaarschriften. Als chronogrammist schreef hij meer dan duizend jaarschriften, onder andere op gedenkstenen in het gehele land. Van zijn hand verschenen tal van genealogieën en gedenkboeken.

Op sommige kruisen en kapellen ziet men wel eens opschriften, waar in de woorden hoofdletters voorkomen, die benadrukt zijn met een gouden of rode kleur. Bij een dergelijke spreuk betreft het in de meeste gevallen een chronogram of chronicon, dat jaarschrift of jaargedicht betekent. De daarin voorkomende hoofdletters zijn als Romeinse cijfers te lezen. Als men de waarden van deze cijferletters bij elkaar telt krijgt men een jaartal, dat verwijst naar een bijzondere gebeurtenis, die in verband met het kruis of de kapel heeft plaatsgevonden. Het opschrift is vaak in het Latijn geschreven, maar ook in andere talen en zelfs in het dialect komen deze spreuken voor.

De Romeinse cijferletters met hun waarden zijn: M=1000, D=500, C=100, L=50, X=10, W=VV=10, U=V=5, Y=IJ=II=2 en J=I=1.

Het chronogram heeft een lange traditie doorlopen. Het oudste exemplaar, waarvan we met zekerheid weten dat het niet retrospectief is (dat wil zeggen, dat het niet geschreven is na het jaar van aanduiding), dateert uit 1210 en is gevonden op een oude incunabel in de Duitse plaats Althof. In de 17de en 18de eeuw was het chronogram bijzonder geliefd, maar ook nu nog worden chronogrammen geschreven bij gelegenheid van bijzondere gebeurtenissen, zoals het plaatsen van een nieuw wegkruis of het in gebruik nemen van een kapel.

't Sjtaeveshuuske

In vele Limburgse dorpen kunnen we in kapellen chronogrammen

't Sjtaveushuske

aantreffen. Een opvallend voorbeeld zien we bijvoorbeeld in Wijnandsrade, gemeente Nuth (op de hoek Lieverkenszandweg – Stokskenweg). Hier staat een oorspronkelijk veldkapelletje uit 1695, dat men passeert richting Nuth. Hoewel het niet zo opvallend is gelegen, had het in het verleden nogal wat aantrekkingskracht op vandalen, vandaar het chronogram dat men in 1922 met een verwijzing hiernaar in de voet van dit kapelletje heeft aangebracht: “**goDsVrUCHt stIChtte, Wat sChennershand ten gronDe rIChtte**” (1922). Daaronder staat: ‘H. Stefanus BVO (Bidt voor ons)’.

Wegkruis Swier

Op de driesprong Swier – Swierderkerkweg – Bongard onthulde de heer H. Ritzen, voorzitter van de buurtvereniging van Swier, op zondag 10 juli 1994 een wegkruis, waarop het volgende chronogram is aangebracht: “**Dit praChtlg krUis tot leDers heIL en WelZijn gestICht, WerD Laatst Weer opgerICht** (1994). Het chronogram is gegraveerd op een metalen plaat. Het wegkruis is afkomstig uit Eijsden.

Wegkruis Swier

Stenen wegkruis bij kasteel Terborg

Een van de mooiste chronogrammen van Limburg is te vinden tegenover de ingang van het kasteel Terborg in Schinnen. Hier staat een twee eeuwen oude stenen wegkruis. Op de voorkant van het wegkruis staat het chronogram “**saLVos faClas DoMIne sChInnenses**” (1758) ("Heer behoud de inwoners van Schinnen"). Op de achterkant van het kruis staat: “**fLeCte CrUCeM JesU sUppLeX Venerare Vlator tUta saLUtfera stat CrUCe nostra saLUs** (1758) ("Buig voorbijganger en vereer het Kruis van Jezus. Ons heil staat veilig door het heilbrengende kruis"). Een mooi Latijns chronogram, dat uitnodigt even stil te staan voor een kort gebed.

Wegkruis Terborg

De kapel van Schilberg

Op een bijna vierkante hardsteen (60 x 70 cm) boven de ingang van de kapel van Schilberg staat in een uitgekapte perkamenten rol de volgende tekst: “**Marla Van peYs, Van trost en hULpe tegen aLLe VerWoestIngen onser VIJanDen**” (1691) Vanaf de 18e eeuw bezochten pelgrims hier de kapel om het Mariabeeld te vereren. Het

Kapel Schilberg

beeld heeft een legendarische afkomst. De legende is voor het eerst opgetekend door kapelaan G.H. Peeters in 1867. Hij verhaalt dat een schaapsherder, die op de Schilberg zijn schapen aan het hoeden was, daar het beeldje heeft gevonden. Terwijl hij een rozenhoedje bad, zag hij het beeldje in een

grote eik hangen, waar hij het voorzichtig uithaalde om het over te brengen naar de kerk van Echt. Maar toen de herder de volgende ochtend weer naar de Schilberg trok, zag hij het beeldje opnieuw in de eik hangen. Het was duidelijk dat Maria op die plek vereerd wilde worden. De herder besloot daarom op die plaats een kleine veldkapel te bouwen ter ere van Maria.

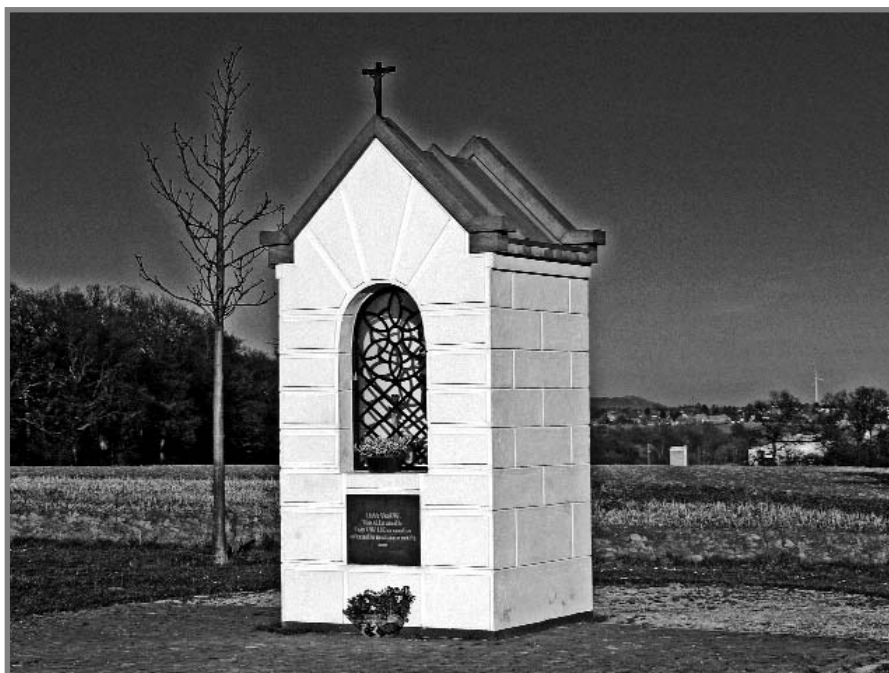
Berenboskapel nabij Rolduc te Kerkrade

Het meest recente chronogram staat vermeld op de Berenboskapel bij Rolduc in Kerkrade. Op zondag 2 juni 2002 onthulde Mr. Camille Zillekens hier langs het huidige Jan Jozef Kruyderpad aan de Roderbaanlaan bij Rolduc het jongste historische chronogram, dat te zien is op een plaquette. Het oude veldkapelletje werd in 1846 vanuit de hoeve Kloosterrade bij Rolduc gebouwd door de familie Deutz. In 1961 werd vanwege nieuwbouw in het Rolduckerveld getracht dit kapelletje te verplaatsen, wat mislukte. De nieuwe Mariakapel werd toen opnieuw herbouwd en plechtig ingezegend door Mgr. Frans Wiertz, bisschop van Roermond, in aanwezigheid van het College van burgemeester en wethouders van Kerkrade, de harmonie, zangkoren, het St. Catharinagilde evenals vele genodigden, waaronder de TV en de pers. Het opschrift op de plaquette luidt: *'LleVe VroUW Van aLLe genaDe Laat UW LICht straLen oVer roDe en kLoosterraDe'* (2002). Rode

is de benaming voor het land van 's-Hertogenrade, het huidige Rolduc. Het chronogram met de grote gouden hoofdletters prikkelt de nieuwsgierige wandelaar en nodigt hem uit tot een gebed op het bankje voor de kapel.

Een chronogram op een kruis of kapel is een bijzondere uiting van volksdevotie. De schrijver van de desbetreffende zinspreuk is meestal onbekend.

Bernard Grothues

Kapel nabij Rolduc

Heemkundige berichten

Boerderij- en heemkundemuseum

In het voorjaar van 2007 opende het 'Boerderij- en Heemkundemuseum' van Schimmert aan de plaatselijke Hoofdstraat zijn poorten. In een sfeervolle omgeving herbergt dit particuliere initiatief een omvangrijke collectie tractoren, machines en agrarische gebruiksvoorwerpen. Ook de sfeervolle tuin en de achterliggende akkers zijn toegankelijk voor publiek.

Het museum is het hele jaar van zondag tot en met vrijdag geopend (van 10.00 uur tot 17.00 uur). Voor meer informatie: Boerderij- en heemkundemuseum Schimmert, Hoofdstraat 36, 6333 BJ Schimmert, 045 – 404 15 50, e-mail: info@boerderijmuseumschimmert.nl.

IVN, afdeling Nuth

Op 10 februari opende de afdeling Nuth van het IVN in zorgboerderij 'A Gen Ling' te Hellebroek een eigen home, van waaruit het sindsdien de verenigingsactiviteiten kan organiseren.

IVN Nuth telt op het ogenblik ongeveer honderdvijftien leden, met een harde kern van vijftwintig vrijwilligers; die voortaan in Hellebroek hun trefpunt hebben, alwaar zij hun materialen kwijt kunnen, tentoonstellingen zullen organiseren en groepen kunnen ontvangen.

Het IVN-wandelprogramma voor de tweede helft van 2008 ziet er als volgt uit:

25 juli	avondwandeling Wijnandsrade	19.00 uur (kerk Wijnandsrade)
1 aug.	avondwandeling Hulsberg	19.00 uur (Europaplein Hulsberg)
7 sept.	vleermuisexcursie Mulderplas	20.30 uur (start bij de parkeerplaats naast de Alfabierbrouwerij, bij regenweer gaat deze wandeling niet door)

14 sept.	wandeling in het kader van de Open Monumentendag (i.s.w.m onze heemkundevereniging)	1. van 10.30 uur tot ca 12.30 uur 2. van 14.30 uur tot ca 16.30 uur (start bij kasteel Wijnandsrade)
7 okt.	paddestoelen (herfstbodes)	13.30 uur (markt Nuth)
11 nov.	het verleden in het heden (landschap in de achteruitkijkspiegel)	13.30 uur (parkeerplaats visvijvers Nierhoven)

De deelname aan deze wandelingen is gratis en onder de begeleiding van deskundige natuurgidsen.

De radio in de Tweede Wereldoorlog

Een bijzonder verzoek vanuit Buchten, alwaar de amateur-historicus Gidi Verheijen bezig is met de voorbereidingen van een publicatie over de betekenis en de geschiedenis van de radio in de Tweede Wereldoorlog, toegespitst op de provincie Limburg. Bij zijn onderzoek heeft hij tot dusver al veel interessant materiaal kunnen verzamelen.

Met betrekking tot Wijnandsrade heeft hij inmiddels onder andere achterhaald dat de 836 inwoners in 1943 samen 57 radiotoestellen hebben moeten inleveren. Maar hij zit nog met een aantal vragen, die hij via onze heemkundevereniging aan de oudere inwoners van Wijnandsrade voorlegt:

- Waar werden de radiotoestellen na de inlevering in 1943 opgeslagen?
- Zijn die radiotoestellen tot na de bevrijding in Wijnandsrade gebleven of zijn zij eerder afgevoerd?
- Hebben de eigenaren hun toestel teruggekregen?
- Is er beeldmateriaal hierover (foto's of krantenknipsels)?

Wie meer weet, kan contact opnemen met Gidi Verheijen, Havenweg 74, 6122 EK Buchten (046 – 485 18 47).

Blijspel toneelvereniging Kunst na Arbeid

Op 22 december 2006 bestond onze heemkundevereniging vijftwintig jaar; een jubileum waarbij wij in de loop van 2007 uitgebreid

Blijspel Kunst na Arbeid

hebben stilgestaan, onder andere met een feestavond, de uitgave van het boek 'Wijnandsrade BinnensteBuiten' en een lezingencyclus. Als afsluiting van onze jubileumactiviteiten zette toneelvereniging Kunst na Arbeid uit Nuth op zaterdag 12 april in het Gemeenschapshuis de toneelvoorstelling 'Rust, Vrede & Flinterman' op de planken; een eigentijds blijspel over ontluikende liefde, Italiaanse passie en Hollandse nuchterheid in het uitvaartbedrijf 'Flinterman'. Ondanks een bijzonder kritische recensie, die enkele dagen voorafgaande aan de voorstelling in de Limburgse pers verscheen, genoot een goed gevulde zaal met volle teugen van het optreden van Kunst na Arbeid.

Kruisprocessie

Op maandag 28 april trok een drukbezochte Kruisprocessie door de velden naar het Mariakapelletje van de Vink. Op de terugtocht naar Wijnandsrade werd de plaatselijke Lourdesgrot aangedaan, naar aanleiding van het feit dat het dit jaar honderdvijftig jaar is geleden dat Maria in Lourdes aan Bernadette Soubirous is verschenen.

De kruisprocessie op weg naar de Vink (1)

De kruisprocessie op weg naar de Vink (2)

Bedevaart naar Sittard

Enkele sfeerimpressies van de 135ste Bedevaart van Wijnandsrade naar de basiliek van O.L. Vrouw van het Heilig Hart in Sittard op zondag 4 mei.

Processiegangers uit Wijnandsrade

Fanfare St. Caecilia onder het toezien van Zefke Mols

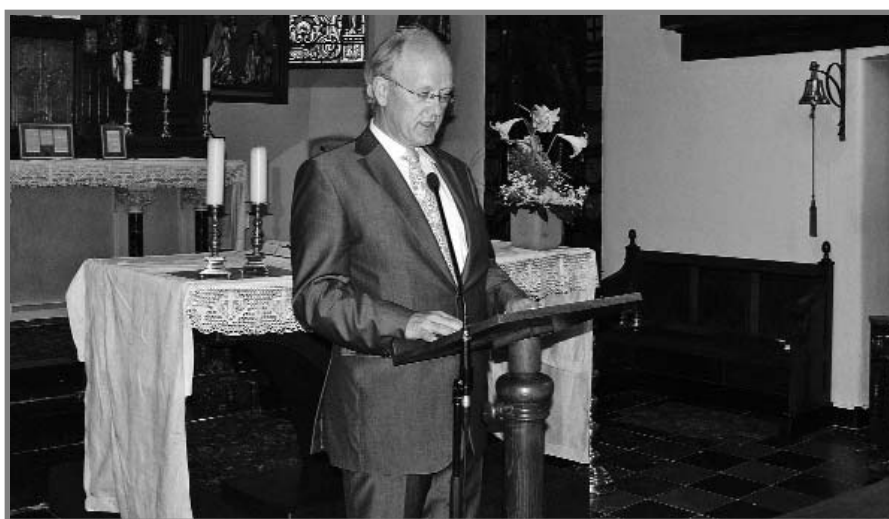
Gemengd Kerkelijk Zangkoor St. Caecilia

De Basiliek van Sittard

Dodenherdenking

In 1986 werd nabij het oude kerkhof van Wijnandsrade een gedenksteen geplaatst, ter herinnering aan de geallieerde soldaten die hier tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn gesneuveld. Sindsdien is het een traditie ter plaatse op 4 mei een sobere plechtigheid te houden.

Openingswoord door Wilfried Dabekaussen

De blazers van fanfare St. Caecilia

Bij de herinneringsplaquette

Bloemenhulde

Gebedsdienst Swier

15 Mei is de sterfdag van de Heilige Isidorus. Op die dag wordt wereldwijd zijn naamfeest gevierd. Sinds het jaar 2000 ook in Swier. Ondanks de natte weersomstandigheden ging de plechtigheid ook dit jaar gewoon door.

Het verbranden van de kermisman

In het midden van de vorige eeuw was het in menig Limburgs dorp een vast gebruik tijdens de zomerkermis 'de kermisman te verbranden'. Zo ook bij ons in Wijnandsrade, waar die traditie tot het eind van de jaren zestig heeft stand gehouden. Daarna kwam hier de klad in dit ludieke gebruik. Maar met dank aan Math Marell, carnavalsvereniging de Veldkretzers en de St. Stefanusschool werd op de kermismaandag van 2006 dit eeuwenoude gebruik in ons dorp weer nieuw leven ingeblazen. Het verbranden van de kermisman kreeg ook dit jaar weer een druk bezocht vervolg.

Het verbranden van de kermisman

Wegkruis 't Lindje

Op de kruising Hellebroekerweg / Lieverkeszandweg staat sinds 1989 een sober wegkruis. Het is daar toen door onze heemkundevereniging geïnstalleerd, nadat uit historisch onderzoek was gebleken dat op of in de buurt van deze plek in vroeger eeuwen een devotiekruis moet hebben gestaan. Topografische kaarten gaan terzake terug tot het jaartal 1842 (overigens toen nog niet op de huidige plek maar enkele meters verderop).

Na een grondige opknapbeurt eind jaren negentig was dit monumentje dit jaar opnieuw aan groot onderhoud toe; een klus die werd geklaard door Zef Meessen en Jan Extra, twee leden van onze bijzonder actieve werkgroep Kruisen en Kapellen.

Zef Meessen (links op de foto) en Jan Extra aan het werk bij 't Lindje

Jubileum Gemeenschapshuis

Om alvast te noteren (en aan bekenden en oud-inwoners door te geven): In december bestaat het Gemeenschapshuis veertig jaar. In het weekend van vrijdag 19, zaterdag 20 en zondag 21 december pakt het stichtingsbestuur uit met een spetterend feestprogramma voor jong en oud.

Wiel Oehlen

Nieuw erelid

Op vrijdag 30 mei overhandigde onze erevoorzitter Jan Jansen aan Jean Habets uit Nuth een oorkonde, verbonden aan het erelidmaatschap van de Vrienden van Wijnandsrade. Als heemkundevereniging spreken wij daarmee onze dank en waardering uit voor de schenking van zijn indrukwekkende privé-archief, dat van groot heemkundig belang is.

Erelid Jean Habets (links op de foto) en erevoorzitter Jan Jansen (foto:Wiel Oehlen)

Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Opgericht op 22 december 1981 als de stichting Vrienden van Wijnandsrade
Sinds 1994 notarieel geregistreerd als een heemkundevereniging

Website: www.vriendenvanwijnandsrade.nl

Dagelijks bestuur

Voorzitter	Wilfried Dabekaussen	(045 – 524 13 20)
Vice-voorzitter	Jack Jetten	(045 – 524 11 35)
Secretaris	Wiel Oehlen e-mail: w.oehlen@planet.nl	(045 – 524 48 98)
Penningmeester	Rein Krikke	(045 – 565 01 21)
Ledenadministrateur	Ria Marell	(045 – 524 51 67)

Algemeen bestuur

Thei Bindels	(045 – 524 30 08)
Marianne den Boer-Bloebaum	(045 – 524 41 32)
John Bruls	(045 – 524 38 57)
Hub Gerards	(045 – 577 87 12)
Arnold de Haas	(045 – 524 43 72)
Jan Jansen	(045 – 524 26 96)
Henk van Malkenhorst	(045 – 524 23 44)
Math Marell	(045 – 524 17 05)
Zef Meessen	(045 – 524 35 79)
Jos L'Ortye	(045 – 524 12 08)
Esther Steins	(06 – 23 45 49 19)
Jan van der Zee	

Ere-voorzitter

F. Cortenraad, J. Jansen

Ere-leden

T. Bloebaum-Habets, E. Coenen-Vaessen, S. Cox, J. Habets, J. Jetten, T. Kickken-Senden, J. Luijten, H. van Malkenhorst, M. Marell, Z. Marell, Z. Meessen, J. en A. Pijs-Emonds, C. Rutten, A. Teheux, J. van der Zee

'Bulletin Wijnandsrade' verschijnt twee keer per jaar. Een abonnement kost minimaal € 7,50 per jaar (de meeste leden betalen spontaan een hoger bedrag). Wij gaan ervan uit dat de leden die 'Bulletin Wijnandsrade' per post ontvangen dit bedrag spontaan zelf verhogen.

Mocht u uw bijdrage over 2007 nog niet hebben betaald. Ons rekeningnummer (voor contributie en donaties) is: 13.77.36.371, ten name van heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade, Opfergeltstraat 3f, 6363BW Wijnandsrade.

Bulletin Wijnandsrade, ISSN-nummer: 1574 – 2245